בנעילה דיומא דכיפורי מאי אמר אמר מר זוטרא ואמרי לה במתניתא (א) [1]הנה כי כן יברך גבר ירא ה' יברכך ה' מציון וראה בטוב ירושלים כל ימי חייך וראה בנים לבניך שלום על ישראל היכן אומרן רב יוסף אמר בין כל ברכה וברכה ורב ששת אמר בהזכרת השם פליגי בה רב מרי ורב זביד חד אמר פסוקא לקבל פסוקא וחד אמר אכל פסוקא אמר להו לכולהו א"ר חייא בר אבא כל האומרן בגבולין אינו אלא טועה אמר רבי חנינא בר פפא תדע דבמקדש נמי לא מיבעי למימרינהו [א]כלום יש לך עבד שמברכין אותו ואינו מאזין א"ר אחא בר חנינא תדע דבגבולין נמי מיבעי למימרינהו כלום יש עבד שמברכין אותו ואין מסביר פנים א"ר אבהו מריש הוה אמינא להו כיון דחזינא ליה לרבי אבא דמן עכו דלא אמר להו אנא נמי לא אמינא להו ואמר רבי אבהו מריש הוה אמינא עינותנא אנא כיון דחזינא ליה לרבי אבא דמן עכו דאמר איהו חד טעמא ואמר אמוריה חד טעמא ולא קפיד אמינא לאו עינותנא אנא ומאי עינוותנותיה דרבי אבהו דאמרה לה דביתהו דאמוריה דרבי אבהו לדביתיה דרבי אבהו הא דידן לא צריך ליה לדידך והאי דגחין וזקיף עליה יקרא בעלמא הוא דעביד ליה אזלא דביתהו ואמרה ליה לרבי אבהו אמר לה ומאי נפקא ליך מינה מיני ומיניה יתקלס עילאה ותו רבי אבהו אימנו רבנן עליה לממנייה ברישא כיון דחזיה לר' אבא דמן עכו (ב) דנפישי ליה בעלי חובות אמר להו [ב]איכא רבה ר' אבהו ור' חייא בר אבא איקלעו להוא אתרא רבי אבהו דרש באגדתא רבי חייא בר אבא דרש בשמעתא שבקוה כולי עלמא לרבי חייא בר אבא ואזול לגביה דר' אבהו חלש דעתיה אמר ליה אמשל לך משל למה הדבר דומה לשני בני אדם אחד מוכר אבנים טובות ואחד מוכר מיני סידקית על מי קופצין לא על זה שמוכר מיני סידקית כל יומא הוה מלוה רבי חייא בר אבא לרבי אבהו עד אושפיזיה משום יקרא דבי קיסר ההוא יומא אלויה רבי אבהו לרבי חייא בר אבא עד אושפיזיה ואפילו הכי לא איתותב דעתיה מיניה בזמן ששליח צבור אומר מודים העם מה הם אומרים אמר רב מודים אנחנו לך ה' אלהינו על שאנו מודים לך ושמואל אמר אלהי כל בשר על שאנו מודים לך רבי סימאי אומר יוצרנו יוצר בראשית על שאנו מודים לך נהרדעי אמרי משמיה דרבי סימאי ברכות והודאות לשמך הגדול על שהחייתנו וקיימתנו על שאנו מודים לך רב אחא בר יעקב מסיים בה הכי כן תחיינו ותחננו ותקבצנו ותאסוף גליותינו לחצרות קדשך לשמור חוקיך ולעשות רצונך בלבב שלם על שאנו מודים לך [ג]אמר רב פפא [ד]הילכך נימרינהו לכולהו אמר ר' יצחק לעולם תהא אימת צבור עליך שהרי כהנים פניהם כלפי העם ואחוריהם כלפי שכינה רב נחמן אמר מהכא [2]ויקם [ה]המלך דוד על רגליו ויאמר שמעוני אחי ועמי אם אחי למה עמי ואם עמי למה אחי אמר רבי אלעזר אמר להם דוד לישראל אם אתם שומעין לי אחי אתם ואם לאו עמי אתם ואני רודה אתכם במקל רבנן אמרי מהכא (ג) [ו]דאין הכהנים רשאין לעלות בסנדליהן לדוכן [ז]וזהו אחת מתשע תקנות שהתקין רבן יוחנן בן זכאי מאי טעמא לאו משום כבוד צבור אמר רב אשי לא התם שמא נפסקה לו רצועה בסנדלו והדר אזיל למיקטריה ואמרי בן גרושה או בן חלוצה הוא: ובמקדש ברכה אחת כו':

וכל

בהזכרת השם. כשהכהנים מזכירין את השם: **פסוקא לקבל פסוקא.** שהכהנים אומרים פסוק ראשון והם אומרים אחד מאלו וכשני היו אומרים את השני וכשלישי את השלישי וכן במוסף וכן במנחה שהרי כולן שלשה שלשה הם: **אינו אלא טועה.** שלא נתקנו לומר אלא לכבוד שם המיוחד הנזכר במקדש: **ואינו מסביר פנים.** להראות שברכת רבו חשובה לו ועריבה עליו ותגמל לרבו עליו בכך: **אמוריה.** המתרגם לרבים מה שהוא לוחש לו בשעת הדרשה: **לא צריך לדידך.** חכם הוא כמו בעליך: **יקרא דמלכותא.** (ד) שהרי רבי אבהו נשוא פנים בבית המלך כדאמרי' בחגיגה (דף יד.) נשוא פנים כגון ר' אבהו בי קיסר ובסנהדרין (דף יד.) אמר דהוו נפקי אמהתא דבי קיסר לאפיה ומשרן קמיה רבה דעמיה מדברנא לאומתיה: **ומו רבנן אימנו עליה.** ועוד זו מענוותנותו: **דנפישי עליה חובות.** שהיה צריך ללוות: **אמר ר' אבהו איכא לן רבה.** חכם גדול וראוי לישב בראש יותר ממני כדי שיושיבוהו בראש ויתנין לו מנות ומעשירין אותו כדי שיהא חשוב וישמעו דבריו כדתניא והכהן הגדול מאחיו גדלוהו משל אחיו (יומא דף יח.): ה"ג **רבי אבהו דרש באגדתא: שמעתתא.** הלכות דינין ואיסור וטהרות: **סידקית.** כלי מלאכות נשים ועניים כגון פלכים מחטין ולינורות: **לא על מוכר סידקית.** בתמיה. מתוך שדמיהם קלים יש להם קונים הרבה. ולהפיס דעתו הוא אומר: **על שאנו מודים לך.** על שנתת בלבנו להיות (ה)(מודים לך) דבוקים בך ומודים לך: **רבי סימאי.** מוסיף הוא. וכן כולם מוסיפין הן על הראשונים: **שמעוני אחי ועמי.** מזהירם היה להתנדב לבדק הבית לבנין המקדש: **אם אתם שומעים לי.** להיות שלימים למקום אחיי וחבריי אתם. אלמא המלך אימת צבור עליו אם כשרים הם: **עמי אתם.** כבושים תחתי: **לאו משום אימתא דציבורא.** מפני שמסתלקין בגדיו העשויין למדתו בהגבהת ידיו ונראין סנדליו לצבור והן אין ראוין לראות מפני טיט שעליהן: **דילמא מפסקא רצועה.** ובגנאי הוא לעצמו ומתלוצצים עליו כשסנדלו מותרת ויתיב למקטריה וחביריו מברכין ואתי למימר אינו ראוי לנשיאות כפים והלך וישב לו:

וכל

בנעילה דיומא דכיפורי מאי אמר. לא ידענא אמאי לא אמר בנעילה דתענית כי היכא דאמר במנחתא דתעניתא דהא משמע בגמרא בפ' בשלשה פרקים (תענית כו:) דבתענית הוה נמי נעילה אבל מוסף לא הוה נהו: **כל** האומרם בגבולין אינו אלא טועה. פירש ר"י אע"ג דאמרי' בפרק הרואה (ברכות נה:) האי מאן דחזי חלמא וכו' דהתם משום סכנה התירו שמא חלום מסוכן הוא שצריך רפואה דהא אפילו בשבת התירו להתענות תענית חלום. פירש ר"ח הני כולהו לרבי חייא בר אבא ולרבי חיננא בר פפא ולרבי אבהו הילכתא ניהו:

על שאנחנו מודים לך. בערוך בערך הודאה פירש רב משה ראש ישיבה בן מרנא יעקב דקא מודו צבור על שליח צבור איגון סומכין ומאי על שאנו מודים לך על ההודאה דקאמר שליח צבור וקא ענו איגון אמן בירושלמי פ"ק דברכות איתא נמי רבי אבא ב"ר זבדא בשם רב מודים אנחנו לך שאנו חייבין להודות לך שמך תרננה שפתי כי אזמרה לך וגו' בא"י האל ההודאות ר' שמואל ב"ר אוניא בשם רבי אחא הודייה ושבח לשמך הגדול לך גבורה לך תפארת יהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו שתסמכנו בתפלתנו ותזקפנו מכפיפתנו כי אתה הוא סומך נופלים וזוקף כפופים מלא רחמים ואין עוד מלבדך בא"י האל ההודאות בר קפרא אומר לך כריעה לך ברכה לך כפופה לך השתחויה כי לך תכרע כל ברך וכל לשון לך תשבע לך ה' הגדולה והגבורה וגו' והעושר והכבוד מלפניך וגו' ועתה ה' אלהינו בכל לב ובכל נפש לך משתחוים כל עצמותי תאמרנה ה' מי כמוך בא"י האל ההודאות אמר רבי יודן נהגין אמרי רבנן כולהון ואית דאמר או (ו)אדה או אדה או אדה:

שמא תפסוק רצועה בסנדלו. פירש ר"ח שמע מינה דמותר ליכנס בבית הכנסת בסנדל ובמנעל דלא אסרו אלא שלא לעלות לדוכן בסנדל ורבי הביא כמו כן מפרק שלישי דמגילה (דף כד:) האומר איני עובר לפני התיבה בסנדל אף יחף לא יעבור אלמא דאפילו לפני התיבה מותר לעבור בסנדל והכי מסיק בהדיא בפרק הרואה (ברכות דף סג.) אמר רבא מה ביתו אקפנדריא קפיד איניש ארקיקה ואמנעל לא קפיד איניש אף בית הכנסת קפנדריא אסור ורקיקה ומנעל שרי:

וכל

מסורת הש"ס

א) פ"א אית לכו נ"ל א"ל עד דמגלגלא ליה לרבי אבא לא אתא עד דאזיל ליה, ב) בקרא כתיב דויד המלך, ג) ר"ה לא:, ד) [ויקרא כא], ה) פ"א ל"ב, ו) [נ"ל הדא או הלא],

תורה אור השלם

1. הִנֵּה כִי כֵן יְבֹרַךְ גָּבֶר יְרֵא יְיָ: תהלים קכח ד
2. וַיָּקָם דָּוִיד הַמֶּלֶךְ עַל רַגְלָיו וַיֹּאמֶר שְׁמָעוּנִי אַחַי וְעַמִּי אֲנִי עִם לְבָבִי לִבְנוֹת בֵּית מְנוּחָה לַאֲרוֹן בְּרִית יְיָ וְלַהֲדֹם רַגְלֵי אֱלֹהֵינוּ וַהֲכִינוֹתִי לִבְנוֹת: דברי הימים א כח ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' במתניתא תנא הנה: (ב) שם דמן עכו (דנפישי) תז"מ ונ"ב ס"א דתפיסי: (ג) שם מהכא דת"ר אין הכהנים: (ד) רש"י ד"ה יקרא דמלכות שהיה ר' אבהו:

גליון הש"ס

גמ' אמר רב פפא הילכך נימרינהו לכולהו. כעין זה שבת דף כ ע"א חולין דף סה ע"א וכלף עו ע"ב:

עין משפט נר מצוה

סד א מיי' פי"ד מהל' נשיאות כפים הלכה ז סמג עשין כ טוש"ע א"ח סימן קכח סעיף כו:

סה ב מיי' פ"ט מהל' תפלה הלכה ד סמג עשין יט טוש"ע א"ח סי' קכז סעיף א [וברב אלפס ברכות פ"ג דף טו: וברא"ש שם סי' כ]:

סו ג מיי' פי"ד מהל' נשיאות כפים הל' ו סמג עשין כ טוש"ע א"ח סי' קכח סעיף ה:

סז ד מיי' שם הלכה ו וע"ש בכ"מ [טור או"ח סי' קכח]: